

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. X. An Relatio petat terminum existentem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

Ab Aristotele tria Prædicamenta constituuntur, non sunt inter se distincta (vt ostendam suo loco) item Actio & Passio vnicum constituunt Prædicamentum. Tertio respondeo, generationem se solam Prædicamentū Actionis constituere, Prædicamentum verò Relationis constitui à generatione simul cum personis, producta & producente; sicut albedo sola per se sumpta pertinet ad Prædicamentum Qualitatis, ad Prædicamentum verò Relationis pertinet simul cum aliâ albedine, quatenus vt sic constituit simile. quod sufficit pro distinctione Prædicamentorum, vt ex D. Thomâ ostendi num. 19.

Questioni ergo præcipue è num. 42. respondeo Primò, eam esse purè de nomine, & parui momenti, an scilicet generatio dicenda sit pars an vnio partium. Secundo, cum ibi non sit vera intrinseca compositio, sed extrinseca, non posse esse in re vnionem, sed summum improprium. quo sensu si volueris generationem dicere vnionem, non tecum contendam. Ego melius illam dicere fundamentum proximum, seu formam illius denominationis: sicut enim homo dicitur albus ab albedine, ita etiam pater à generatione præcedenti, & à permanentiâ ipsius filij, qui etiam est forma inadæquata eius Relationis.

49 Rogabis Secundo, an pater habens duos filios, habeat duas paternitates. Respondeo, habere duas inadæquate, non verò adæquate: quia cum in paternitate includatur ipse pater, qui non multiplicatur multiplicatis filiis, inde fit, totam paternitatem non multiplicari. imò, licet multiplicaretur tota, non idèò dicendus esset multiplex pater, quia pater dicit in recto ipsum producentem, in obliquo verò ipsam paternitatem; sicut albus dicit in recto subiectum, in obliquo albedinem. Et sicut licet multiplicentur albedines, si non multiplicatur subiectum, non sunt plura alba; ita, licet multiplicentur paternitates, si non multiplicatur subiectum, non sunt plures patres. Quod clariùs cernitur in sententiâ Thomistarum, distinguendum adæquate paternitatem à fundamento, non tamen idèò multiplicantium patres pro multiplicatione paternitatum. Vnde colliges, si duo homines simul per miraculum generarent vnum alium, dicendos duos patres, quia multiplicatur rectum patris, licet non obliquum (sicut pater & mater dicuntur duo parentes) hominem verò ex illis natum, tantum futurum vnum filium, quia non multiplicabatur rectum filij, sed solum obliquum: idcoque è contrariò duo homines nati ab eodem parente sunt duo filij, quia multiplicatur rectum filij, licet non obliquum; quod sufficit ad multiplicationem concreti, iuxta dicta Disputatione 1. Summularum à num. 61.

SECTIO X.

An Relatio petat terminum existentem.

50 GREGORIUS, quem refert P. Suarez, & Hurtadus à §. 63. dicit, non requiri. Eum fusè refutat Hurtadus à §. 63. Ego in hoc puncto de re nullam arbitror posse esse questionem. Si enim in nostrâ sententiâ similitudo v. g. est vtraque albedo, certum est in re ipsâ non dari similitudinem, quando non datur vtraque albedo,

ea scilicet quæ est fundamentum, & ea quæ est terminus. Idem dico in Relatione patris mortuo filio. Quòd si contrarium voluit Gregorius, improbabilius locutus est. Verum quoad modum loquendi suprà ostendi, frequenissimè dici, *ipse est filius talis vel talis*, etiam si parens mortuus sit: & idem est de similitudine. quid enim frequentius apud homines, quàm dicere, *hic est propriusima sui parentis imago*, etiam si iam parens mortuus sit? Vnde quoad hoc non acquiesco nonnulli contrarium opinanti. Sed obicit hîc: Ergo pupilli habent patres. Facile respondeo, cum hac difficultas tantum sit de modo loquendi, non esse bonam consequentiam ab vno ad aliud: vnus enim est receptus, alter verò non, quod ex ipso exemplo ostendo. licet enim pupillus non dicatur habere parentem, dicitur tamen de præsentia, *est filius talis vel talis*, vbi manifestè omnes contrariæ rationes infringuntur.

Secundò dico, minus consequenter ab his impugnati Gregorij sententiam: videntur enim argumentis vniuersalibus, probantibus etiam, neque à re præteritâ posse eam Relationem prædicamentalem provenire. aiunt enim, si ad relationem non requiratur terminus actu existens, ergo Christus Dominus erit parens aliorum hominum, & B. Maria Virgo mater naturalis omnium hominum, quod hæreticum esset. Verum hîc debuissent aduertere, B. Mariam Virginem non idèò non dici matrem naturalem nostram, quia nos, qui sumus termini, non existamus actu, vt hi argumentantur: si enim ea solum esset ratio, omnes homines actu existentes essent inuicem patres & filij, & matres & filie. Præterea etiam aduertendum erat, B. Mariam Virginem idèò actu dici matrem Christi, non quia actu sit generatio, sed quia præterit. vnde euidenter concluditur, illam denominationem patris vel matris sumi ex aliquâ re actu nō existente, sed præteritâ. vnde sicut ad denominandum aliquem patrem, sufficit quòd genuerit, etiam si actu non sit generatio; posset etiam sufficere quòd habuisset filium, etiam si actu ille filius non viueret. Neque, quia ego iam dicar filius hominis non existentis, sequitur (vt contendunt aduersarij) me dicendum filium omnium hominum. Sicut etiam si denominet viuente parente filius à generatione non existente, non sequitur, me propterea ab omnibus generationibus possibilibus omnium hominum tunc existentium denominandum filium. Non ergo debet ea sententia horum argumento confirmari. Quod verò addunt, Relationem esse ad aliud, vnde inferunt, non posse esse ad terminum non existentem, bene à Suarez reiectum priùs erat; quia absolute dicitur potentia habere Relationem transcendentalem ad effectus possibiles actu non existentes: nec magis necessario Relatio prædicamentalis debet esse ad aliud actu, quàm transcendentis.

Propter hoc puto dicendum, istas Relationes prædicamentales, quæ (vt dixi) ad modum loquendi pertinent, non desumi à terminis purè possibilibus; quia non dicor iam similis homini qui numquam fuit, etiam si potuerit existere, mihi quæ esse similis; sicut nec dicor filius omnium eorum à quibus potui generari. Et in hoc acquiesco PP. Suarez & Hurtado. Imò addo, nec ex termino futuro has denominationes in vniversum

sum sumi. Ratio fortè est, quia homines non sciunt quales sint termini futuri, idè non accipiunt denominationes à rebus futuris; à præterito autem non dubito has denominationes sumi, sicut sumantur à generatione præterita non existente. Eodem enim modo dicor filius iam, ac quando parens vivebat, & saltem quando ille vivebat, denominabar filius in omnium sententiâ: at tunc non existeret, sed præcesserat generatio; & de similitudine supra ostendi idem manifestè, & in aliis denominationibus, v. g. prioris & posterioris, res est extra controuersiam. Domus enim dicitur antiqua à duratione, quæ iam non existit: & nos dicimur propriè posteri Adæ, illis 53 quæ posteriores. Quo sensu etiam respectu rerum futurarum, de quarum existentia futura nobis certò constat, dicimur etiam priores. Sic dicimur Antichristo priores. Quod si certò nobis constaret qualem formam fieri esset habiturus, inuenireturque aliquis qui talem aliquomodo haberet, diceretur procul dubiò, *hic est valde similis Antichristo*; sicut dicitur similis homini quem nos nouimus, etiam defuncto. Imò de homine in moribus perditissimo solemus dicere, *iste est imago Antichristi*; vt hinc constet, verum esse quod supra dixi, scilicet hæc omnia ad modum loquendi reducenda; ideoque communiter non dici nos similes hominibus futuris, sicut dicimur precedentibus, quia futuros non nouimus, sicut præteritos & præteritos, saltem ex historiis.

Rursus, idem ad solum modum loquendi pertinere, patet: quia dicor filius parentis iam defuncti, non tamen dicor habere parentem, cum in re idem sit: quia verò Verbum *habere* denotat magis actualitatem, idè non dicor *habere* nisi quod præsens est; dicor tamen filius etiam illius qui iam non est. Sed obijciunt tandem hi nobis, Si ego dicor similis defuncto, ergo & ille dicitur mihi similis; quia non possum illi esse similis, nisi & ipse mihi. quod clarissimè patet in æqualitate; non enim possum esse æqualis vel maior altero, 54 nisi alter sit æqualis vel minor me. Respondeo, me iam dixisse supra, in his quæ pertinent ad modum loquendi non bene argui, *hic modus est acceptus, ergo & ille*. Adde, hic esse disparitatem, quia saltem videtur requiri vt id quod dicitur *in recto* in his denominationibus, actu existat: idè ego possum dici actu similis vel filius defuncto, quia ego, qui denominor, actu existo; defunctus autem non dicitur actu parens aut similis, quia ille qui denominatur in recto, requirit actu existentiam ex usu loquendi.

Tandem hinc concludo, frustrà ab his dubitari, an de absolutà Dei potentia dari possit Relatio ad terminum non existentem: nam quoad modum loquendi etiam naturaliter dari potest, vt ostendi; quoad rem verò ipsam, & secundum totum quod denominatio dicit, certum est non posse. Si enim relatio includit ipsum terminum tanquam partem; terminusque non potest sine seipso existere; quis dubitabit, totam Relationem dari non posse sine termino existente? Hæc in nostra sententiâ sunt certissima.

In Thomistica verò, ponente Relationes distinctas, potest esse maior difficultati locus, an scilicet Relatio distincta filij possit manere mortuo iam patre. Ego dicerem Primò, non repugnare aliquas Relationes, quæ sint essentialiter

connexæ cum actuali existentia termini: item, non repugnare alias quæ solum naturaliter pendant à termino, diuinitus tamen possint sine illo existere; quales communiter dicuntur esse actus sensitiui materiales, qui diuinitus possint esse, licet obiectum non sit præsens, non tamen naturaliter, vt pono ex libris de Animâ; tandem Tertio putarem posse esse alias Relationes quæ solum petant existisse suum terminum, etiam si non daret quamdiu ipsæ durationes existunt. Hæc circa possibilitatem. Iam autem hoc posito, de 55 terminare ex quarum numero essent Relationes illæ Thomistica, res est valde dubia: agitur enim supponendo vnâ conditionem falsam. Ego certè non video rationem, cur tunc non possint esse aliquæ Relationes quæ diuinitus possint sine termino existere: neque enim obstat quod ait Suarez, scilicet, has Relationes nihil efficere circa terminum, sed resultare præcisè illo posito. hoc, inquam, non obest, tum quia (vt supra numero 16. dixi) nihil magis efficit cognitio circa suum obiectum, quam hæc Relatio, & tamen cognitio potest esse etiam naturaliter de obiecto non existente; ergo à fortiori poterit diuinitus esse Relatio ad terminum non existentem: tum quia sufficit, si illa dependentia sit naturalis, sicut in actibus intuitiuis diximus. per hoc autem non tollitur, diuinitus eam Relationem non posse esse sine termino. Addo tamen, cum qui diceret, eas Relationes futuras ex numero earum quæ essentialiter connecterentur cum suo termino, non facile conuincendum. Sed de hoc disputent ipsi Thomista, quia, vt dixi, res est incertissima.

SECTIO XI.

Nonnullæ difficultates de Relatione expediuntur.

PRIMA potest esse, vtrum Relatio terminetur ad absolutum, an ad relatiuum. Cum duplex sit Relatio, alia prædicamentalis, transcendentalis alia, de vtraque potest procedere difficultas præsens. Cui respondeo, si sermo sit de Relationibus transcendentalibus, dicendum esse, aliquas posse terminari ad relatiuum formaliter, alias verò ad absolutum. Illæ Relationes trans- 56 scendentales terminantur ad absolutum, quæ terminantur ad res absolutas, in quibus non est mutuus respectus, cognitio v. g. in communi sententiâ respicit essentialiter & transcendentaliter obiectum, cum tamen obiectum etiam in communi sententiâ non respiciat essentialiter cognitionem. Item hæc actio ita respicit essentialiter hunc terminum, vt sine illo nequeat vllò modo existere: at hic terminus non dependet essentialiter ab hac numero actione; ergo obiectum & terminus sunt magis absoluta, quam cognitio & actio quæ ad illa terminantur; ergo cognitio & actio non terminantur ad relatiua formaliter, sed ad absoluta. Idem est in Relatione creaturæ ad Deum in multorum sententiâ, qui cum dicant esse absolutum à creaturis, nec ad illas dicere ordinem.

Inter illas verò Relationes quæ se mutuo respiciunt, vt v. g. Pater æternus Filium, & Filius Patrem; materia formam, forma materiam, inter